នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល
នៃអង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា

ព័ត៌មានពិស្តារអំពីការដាក់ឯកសារ

សំណុំរឿងលេខ៖ ០០២/១៩-០៩-២០០៧-អ.វ.ត.ក/អ.ជ.ត.ក

ភាគីដាក់ឯកសារ៖ លោក **ខៀវ សំផន**

ដាក់ជូន៖ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

ភាសាដើម៖ **បារាំង**

កាលបរិច្ឆេទឯកសារ៖ ថ្ងៃទី២០ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨

ឯកសារបកប្រែ
TRANSLATION/TRADUCTION
ថ្ងៃ ខែ ឆ្នាំ (Date): 20-Dec-2018, 14:30
CMS/CFO: Sann Rada

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារស្នើឡើងដោយភាគីដាក់ឯកសារ៖ **សាធារណៈ**

ចំណាត់ថ្នាក់ឯកសារ៖ សាធារណៈ/Public

ប្រភេទនៃចំណាត់ថ្នាក់៖

ពិនិត្យឡើងវិញចំពោះឯកសារចំណាត់ថ្នាក់បណ្តោះអាសន្ន៖

ឈ្មោះមន្ត្រីទទួលបន្ទុកផ្នែកសំណុំរឿង និងឯកសារ៖

ហត្ថលេខា៖

ការឆ្លើយតបរបស់លោក ខៀវ សំផន ទៅនឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខផ្សេងៗ ប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ប្រកាសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨

ដាក់ដោយ៖

មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន

មេធាវី គង់ សំអុន

មេធាវី Anta GUISSÉ

ដាក់ជូន៖

អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល៖

ចៅក្រម គង់ ស្រីម

ចៅក្រម Agnieszka KLONOWIECKA-MILART

ចៅក្រម សោម សិរីវឌ្ឍ

ចៅក្រម Chandra Nihal JAYASINGHE

ជំនុំជម្រះ

ចៅក្រម ម៉ុង មុន្នីចរិយា

ចៅក្រម Florence Ndepele Mwachande MUMBA

ចៅក្រម យ៉ា ណារិន

ជំនួយការ៖

លោកស្រី សេង សុជាតា

កញ្ញា Marie CAPOTORTO

កញ្ញា Cécile ROUBEIX

កញ្ញា Marine BOUDJEMAA

កញ្ញា Dounia HATTABI

កញ្ញា ស៊ូស៊ន ច័ន្ទចរិយា

សហព្រះរាជអាជ្ញា៖

លោកស្រី ជា លាង

លោក Nicholas KOUMJIAN

មេធាវីតំណាងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់

មេធាវីការពារក្តីលោក នួន ជា

គោរពជូនអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល

១. នៅថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង (“អង្គជំនុំជម្រះ”) នៅក្នុងសវនាការជាសាធារណៈ បានប្រកាសថា លោក ខៀវ សំផន ជាប់ពិរុទ្ធពីបទប្រល័យពូជសាសន៍ (លើជនជាតិវៀតណាម) បទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងបទរំលោភបំពានធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ហើយបានផ្តន្ទាទោសលោក ខៀវ សំផន ឱ្យជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត[1]។ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា សំអាងហេតុពេញលេញនៃសាលក្រម នឹងត្រូវជូនដំណឹងជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ “ក្នុងពេលសមស្របខាងមុខ”[2]។

២. នៅថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ មេធាវីការពារក្តីលោក ខៀវ សំផន (“មេធាវីការពារក្តី”) បានប្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ហើយបានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលធ្វើមោឃភាពសាលក្រមដោយមូលហេតុវិការៈទម្រង់ និងគ្មានសំអាងហេតុ (“បណ្តឹងសាទុក្ខ”)[3]។ បណ្តឹងសាទុក្ខនេះត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី២០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ។

៣. នៅថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលនូវការអនុញ្ញាតឆ្លើយតបទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខតែមួយភាសា នៅលើកទី១[4]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់ការស្នើសុំពន្យារពេល ដោយហេតុថា *“បណ្តឹងសាទុក្ខទាំង ១៧ ទំព័រ នេះ បានលើកពីបញ្ហាដាច់ដោយឡែកនានាពាក់ព័ន្ធនឹងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក និងការបកស្រាយរបស់វា ដោយមានការយោងដល់ករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់ អ.វ.ត.ក ច្បាប់របស់ប្រទេសកម្ពុជា និងករណីយុត្តិសាស្ត្ររបស់គណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្ស អ.ស.ប”*[5]។ សំណើនេះត្រូវបានជូនដំណឹងនៅថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ នៅម៉ោង ១៤:៤២។

---

[1] ប្រតិចារឹកសវនាការ (“ប្រតិចារឹក”) ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ **E1/529.1** ទំព័រ ៣៩-៤១ ចន្លោះម៉ោង ១១:២៨ និង ១១:៣៥។

[2] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ **E1/529.1** ទំព័រ ២-៣ ប្រហែលម៉ោង ៩:៣៦។

[3] បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់លោក ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ប្រកាសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **E463/1** (“បណ្តឹងសាទុក្ខ”)។

[4] សំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា សុំដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ចុះថ្ងៃទី១៩ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ តែមួយភាសា ចុះថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **E463/1/1**។

[5] ដូចខាងលើ កថាខណ្ឌ ២។

៤. នៅថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក៏បានឆ្លើយតាមការស្នើសុំពន្យារពេលរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ហើយបានបង្គាប់អោយដាក់សារណាតបជាភាសាខ្មែរ ត្រឹមថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨។[6] សេចក្តីសម្រេចនេះត្រូវបានជូនដំណឹង នៅថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ នៅម៉ោង ១៥:៣៥។

៥. នៅថ្ងៃដដែលនេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាបានដាក់ចម្លើយតបរបស់ខ្លួនទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ តែជាភាសាអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះ។ ចម្លើយតបជាភាសាអង់គ្លេសនេះត្រូវបានជូនដំណឹងដល់ភាគី នៅថ្ងៃទី៣ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨។[7]

៦. នៅថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ដោយមិនឃើញមានការជូនដំណឹងចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ជាភាសាខ្មែរ ដែលជាចំណុចចាប់ផ្តើមថិរវេលាសម្រាប់ដាក់ការឆ្លើយតបរបស់ខ្លួន[8] មេធាវីការពារក្តីក៏បានផ្ញើរសារអ៊ីម៉ែលមួយទៅក្រឡាបញ្ជីដើម្បីសួរនាំអំពីហេតុការណ៍។[9]

៧. ដល់ថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ម៉ោង ១២:០៧ ដោយនៅតែមិនឃើញមានការជូនដំណឹងពីចម្លើយតបជាភាសាខ្មែររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា និងចម្លើយរបស់ក្រឡាបញ្ជីតបនឹងសារអ៊ីម៉ែលរបស់ខ្លួនកាលពីថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ មេធាវីការពារក្តីក៏បានស្នើសុំសហព្រះរាជអាជ្ញាអោយជួយផ្ញើរសំណៅឯកសារបញ្ជូនក្រៅផ្លូវការដែលពួកគាត់បានដាក់ជាភាសាខ្មែរកាលពីថ្ងៃទី៧ ខែធ្នូ ហើយគួរអោយស្រលាញ់ ពួកគាត់ក៏បានផ្ញើរមកយ៉ាងឆាប់រហ័ស ពោលគឺនៅវេលាម៉ោង ១២:៤៩។[10]

---

[6] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាសុំដាក់ចម្លើយតបតែមួយភាសា ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **E463/1/1/1**។

[7] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមប្រកាសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **E463/1/2**។ មេធាវីការពារក្តីបានស្នើសុំបកប្រែចម្លើយតប ជាភាសាបារាំង ដែលត្រូវបានជូនដំណឹង នៅថ្ងៃទី០៧ ខែធ្នូ ឆ្នាំ ២០១៨។

[8] អនុលោមតាមមាត្រា ៨.៤ និង មាត្រា ៨.៥ នៃសេចក្តីណែនាំអនុវត្តស្តីពីការដាក់ឯកសារនៅ អ.វ.ត.ក មេធាវីការពារក្តីមានពេល ៥ ថ្ងៃ ដើម្បីឆ្លើយតប គិតចាប់ពីថ្ងៃជូនដំណឹងអំពីចម្លើយតបជាភាសាអង់គ្លេស និងខ្មែរ។

[9] សារអ៊ីម៉ែលមេធាវីការពារក្តីជូនលោក ស៊ា ម៉ៅ នៅថ្ងៃទី១២ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ម៉ោង ១៣:៣៥ ដាក់ថា "ការជូនដំណឹងពីចម្លើយតបជាភាសាខ្មែររបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅបណ្តឹងសាទុក្ខជាបន្ទាន់របស់លោក ខៀវ សំផន" (មានភ្ជាប់ជាឧបសម្ពន្ធ)។

[10] សារអ៊ីម៉ែលរបស់លោកស្រី Nisha PATEL ជូនមេធាវីការពារក្តី នៅថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ម៉ោង ១២:៤៩ ដាក់ថា "ឆ្លើយតប៖ ចម្លើយតបជាភាសាខ្មែររបស់អស់លោកទៅបណ្តឹងសាទុក្ខជាបន្ទាន់របស់យើងខ្ញុំ (**E463/1/2**)" ដែលបានផ្ញើរមក

៨. នៅថ្ងៃដដែលនោះ មេធាវីការពារក្តីបានផ្ញើរលិខិតមួយច្បាប់ជូនលោកប្រធានអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដើម្បីជម្រាបជូនដំណឹងគាត់អំពីស្ថានភាពមិនធ្លាប់ជួបប្រទះ និងដ៏គ្រោះថ្នាក់នៃការជូនដំណឹងយឺតយ៉ាវនេះ ហើយសុំអោយគាត់មេត្តាជួយដោះស្រាយផង។ ជាដំបូង មេធាវីការពារក្តីបានដាក់លិខិតនេះ នៅម៉ោង ១៣:៤៦ បន្ទាប់មក ក៏បានផ្ញើរលិខិតនេះតាមរយៈសារអ៊ីម៉ែលជូនគាត់នៅម៉ោង ១៤:២១។[11] មកទល់ពេលនេះ មិនទាន់មានការជូនដំណឹងពីលិខិតនេះនៅឡើយទេ។[12]

៩. ក្នុងថ្ងៃដដែលនោះ ម៉ោង ១៥:៤៩ មានការជូនដំណឹងចម្លើយតបសហព្រះរាជអាជ្ញានឹងបណ្តឹងសាទុក្ខ ជាភាសា ...អង់គ្លេស។ ដោយសង្ស័យថា ប្រហែលជាមានការភ័ន្តច្រឡំណាមួយ មេធាវីការពារក្តីក៏បានចូលពិនិត្យមើលក្នុងប្រព័ន្ធ *Zylab* ហើយក៏បានរកឃើញចម្លើយតបជាភាសាខ្មែរដែលទើបនឹងត្រូវបានគេដាក់បញ្ចូល។ បើពិនិត្យលើត្រាលើឯកសារ យើងឃើញថា ឯកសារមួយនេះត្រូវបានដាក់ដោយសហព្រះរាជអាជ្ញាកាលពីថ្ងៃទី៤ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ មកម្ល៉េះ (តទៅនេះហៅថា "ចម្លើយតប")។[13]

១០. តាមរយៈសារណានេះ មេធាវីការពារក្តីសូមឆ្លើយតបទៅសហព្រះរាជអាជ្ញា ដែលមិនបង្ហាញថាអង្គជំនុំជម្រះបានប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គច្បាប់ដែលនាំឲ្យសាលក្រមមោឃៈ។ ផ្ទុយទៅវិញ ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ធ្វើឲ្យទឡ្ហីករណ៍ដែលលើកឡើងក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខ កាន់តែមានទម្ងន់ថែមទៀត។ (I) ម៉្យាង ភាពស្ងៀមស្ងាត់របស់សហព្រះរាជអាជ្ញាចំពោះទឡ្ហីករណ៍សំខាន់ៗរបស់មេធាវីការពារក្តី ពិតជាមានន័យច្រើនបំផុត។ (II) ម៉្យាងវិញទៀត ការដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាព្យាយាមធ្វើឲ្យការពិភាក្សាមានភាពសាំញ៉ាំ មិនច្បាស់លាស់ ក៏នាំមកនូវពន្លឺជាងគេបំផុតដែរ ។

---

៤២ នាទី ក្រោយពីបានទទួលសំណើមេធាវីការពារក្តី (មានភ្ជាប់ជាឧបសម្ព័ន្ធ)។

[11] សារអ៊ីម៉ែលរបស់មេធាវីការពារក្តីជូនលោក គង់ ស្រ៊ីម នៅថ្ងៃទី១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ ម៉ោង ១៤:២១ ដាក់ថា "លិខិតស្តីអំពីការជូនដំណឹងយឺតយ៉ាវ" (មានភ្ជាប់ជាឧបសម្ព័ន្ធ)។

[12] លិខិតជូនលោកប្រធានទាក់ទងនឹងការជូនដំណឹងយឺតយ៉ាវអំពីសេចក្តីសន្និដ្ឋានរបស់ភាគី ថ្ងៃទី ១៩ ខែធ្នូ ឆ្នាំ២០១៨ (មានភ្ជាប់ជាឧបសម្ព័ន្ធ)។

[13] ចម្លើយតបរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាទៅនឹងបណ្តឹងសាទុក្ខរបស់ ខៀវ សំផន ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមប្រកាសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **E463/1/2** ("ចម្លើយតប")។

I. <u>ភាពស្ងៀមស្ងាត់ដ៏មានន័យច្រើនចំពោះទឡ្ហីករណ៍សំខាន់ៗរបស់មេធាវីការពារក្តី</u>

១១. ទោះបីជាសហព្រះរាជអាជ្ញាទទួលបានពេលវេលាបន្ថែមមួយសប្តាហ៍ទៀត សម្រាប់ពិនិត្យលើវិធានផ្ទៃក្នុង ច្បាប់កម្ពុជានានា ព្រមទាំងករណីយុត្តិសាស្ត្រនៃ អ.វ.ត.ក និងករណីយុត្តិសាស្ត្រនៃគណៈកម្មាធិការសិទ្ធិមនុស្សដែលបានបង្ហាញនៅក្នុងបណ្តឹងសាទុក្ខក៏ដោយ ក៏គេសង្កេតឃើញថា សហព្រះរាជអាជ្ញាគ្មានសមត្ថភាពឆ្លើយតប ទៅនឹងទឡ្ហីករណ៍សំខាន់ៗរបស់មេធាវីការពារក្តីឡើយ។

១២. ពីព្រោះថា សហព្រះរាជអាជ្ញានៅស្ងៀមស្ងាត់ចំពោះមុខ៖

១. បទបញ្ញត្តិនានានៃវិធានផ្ទៃក្នុងដែលចែងយ៉ាងជាក់ច្បាស់បំផុតអំពីការដែលថា សាលក្រមត្រូវតែចុះហត្ថលេខា "យ៉ាងយូរបំផុត" នៅថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម ត្រូវប្រគល់ច្បាប់ចម្លងនៃសាលក្រមជូនដល់ភាគី ហើយត្រូវបោះពុម្ពផ្សាយនៅថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម ហើយថាកាលកំណត់បណ្តឹងសាទុក្ខចាប់រាប់ពីពេលប្រកាសសាលក្រមដូចគ្នាក្នុងច្បាប់កម្ពុជាដែរ[14]។

២. តាមរយៈករណីយុត្តិសាស្ត្រនៃតុលាការកំពូល ស្របតាមក្របខណ្ឌគតិយុត្តិនៃ អ.វ.ត.ក សាលក្រមត្រូវតែប្រកាសជាជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ និងមានសំអាងហេតុ បើពុំនោះទេ នឹងត្រូវទុកជាមោឃៈ[15] ។

៣. ការបាត់បង់សិទ្ធិរបស់ចៅក្រមនៃអង្គជំនុំជម្រះ នៅពេលដែលប្រកាសសាលក្រមរួចហើយ ធ្វើឲ្យសំអាងហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៃសាលក្រម ដែលធ្វើឡើងក្រោយពេលប្រកាសគ្មានសុពលភាព ដោយសារតែខ្វះយុត្តាធិការ[16]។

១៣. ដើម្បីបិទបាំងអសមត្ថភាពរបស់ខ្លួនក្នុងការឆ្លើយតប សហព្រះរាជអាជ្ញាព្យាយាមបង្វែរការយកចិត្តទុកដាក់របស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដោយប្រើប្រាស់វិធីចាស់គម្រិល គឺបំភ្លៃពាក្យពេចន៍របស់មេធាវីការពារក្តី ដោយឆ្លើយតបជាមួយនឹងអំណះអំណាងមិនពាក់ព័ន្ធ ដែលច្រើនតែខុស តែ

[14] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦-៧, ១៥-១៦, ៥៩។

[15] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៦-៥៨។

[16] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៧, ៤៤-៤៥, ៤៨-៥០។

បន្ថែមល្បែយដោយប្រើរូបមន្តវន្ធត់ចិត្ត ក្នុងបំណងចោទប្រកាន់លើរូបលោក ខៀវ សំផន ថា ជាមនុស្សទុច្ចរិត[17]។

II. ការព្យាយាមយ៉ាងជាក់ច្បាស់ក្នុងការធ្វើឲ្យការពិភាក្សានៅជាខ្ទៅងងឹត

១៤. សហព្រះរាជអាជ្ញាព្យាយាមប្រើវិធីបំភ័ន្តភ្នែកនៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ជាពិសេសដោយ (១) បង្វែរការពិភាក្សាស្តីពីដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទនៃការប្រកាសសាលក្រម (២) ដោយផ្តល់ជូនអង្គជំនុំជម្រះនូវអំណាចប្រឌិតក្លែងក្លាយ ឬអំណាចវេទមន្ត និង (៣) ដោយព្យាយាមរារាំងមិនឲ្យឃើញព្យសនកម្មដែលទទួលរងដោយលោក ខៀវ សំផន ។

១. ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រកាសសាលក្រម គឺទល់នឹង ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី

១៥. បើតាមសហព្រះរាជអាជ្ញា បណ្តឹងសាទុក្ខមានភាពយឺតយ៉ាវ ពីព្រោះលោក ខៀវ សំផន គួរតែជំទាស់ទៅនឹងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រកាសសាលក្រមចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ឬ ដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខចំពោះមុខតុលាការកំពូល ជាជាងរង់ចាំការប្រកាសសាលក្រម[18]។ ក៏ប៉ុន្តែ លោក ខៀវ សំផន មិនអាចជំទាស់ទៅនឹងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រកាសសាលក្រម ហើយក៏មិនអាចដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខដែរ។

១៦. ជាដំបូង វិធាននៃផ្ទៃក្នុងបានចែងយ៉ាងជាក់ច្បាស់ថា នៅពេលពិភាក្សាសម្រេចសេចក្តី (ដែលបន្តរហូតដល់ពេលចេញសាលក្រម) កិច្ចពិភាក្សាដេញដោលត្រូវបានបិទបញ្ចប់ ហើយភាគីមិនអាចដាក់សំណើសុំចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះទៀតឡើយ[19]។

១៧. បន្ទាប់មក ដីកានេះមិនអនុញ្ញាតឲ្យមានបណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលឡើយ។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា[20] ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រកាសសាលក្រម

---

[17] ឧទាហរណ៍៖ "ខៀវ សំផន លើកហេតុផលអំពីចរិតអាក្រក់របស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង" (*« nefarious motives »* នៅក្នុងច្បាប់ដើម ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១)។ ឬ៖ "ការណ៍នេះ (...) បង្ហាញដោយខុសឆ្គងដោយចេតនា (...)" (ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ១៧) ខណៈដែលមេធាវីការពារក្តីមិនធ្លាប់បានអះអាងបែបនេះទេ (បណ្តឹងសាទុក្ខ)។

[18] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ៦ និងកថាខណ្ឌ ២០។

[19] វិធាន ៩២ និងវិធាន ៩៦(២) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។

នេះមិនមែនជាសេចក្តីសម្រេចដែលត្រូវបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ហើយក៏មិនមែនជាសេចក្តីសម្រេចស្តីពីការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះដែរ។ ម៉្យាងទៀត សហព្រះរាជអាជ្ញាបាននិយាយជាន់កែងឯង ដោយបានអះអាងថា "សេចក្តីសម្រេចផ្នែកនីតិវិធីទាក់ទងនឹងពេលវេលានៃការប្រកាសសាលក្រម និងសាលក្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅពេលខាងមុខ មិនមានអានុភាពបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធីទេ ពាក់ព័ន្ធនឹងការចោទប្រកាន់បញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ ទោះជាមួយផ្នែក ឬទាំងស្រុងក៏ដោយ"[21]។ ជាក់ស្តែង មានតែសាលក្រមដែលបានប្រកាសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ដែលលោក ខៀវ សំផន បានដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចបញ្ចប់នីតិវិធីទាំងស្រុង ឬដោយផ្នែកចំពោះដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះ។

១៨. សហព្រះរាជអាជ្ញាព្យាយាមធ្វើឱ្យគេជឿថា សាលក្រមដែលបានប្រកាសរួច មិនមានសារៈសំខាន់ឡើយ ថា មិនមែនជាសាលក្រមទេ ហើយថា មានតែ "សាលក្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ" ប៉ុណ្ណោះ ទើបអាចបើកផ្លូវបណ្តឹងសាទុក្ខ[22]។ ក៏ប៉ុន្តែ ដូចដែលមេធាវីការពារក្តីបានរម្លឹកច្បាស់លាស់រួចមកហើយ ការដាក់ផ្នែកសម្រេចសេចក្តីនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ គឺមានន័យថាអង្គជំនុំជម្រះបានចេញសេក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនរួចហើយ[23]។ លើសពីនោះទៀត ថិរវេលាកំណត់សម្រាប់បណ្តឹងសាទុក្ខ ចាប់ផ្តើមគិតពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម[24]។ ម៉្យាងទៀត វិធាន ១០៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង បានលើកឡើងពីការប្រកាសបណ្តឹងសាទុក្ខ "ប្រឆាំងនឹងសាលក្រមដែលបាន**<u>ប្រកាស</u>**ដោយអង្គជំនុំជម្រះ"[25] មិនមែនប្រឆាំងនឹង "សាលក្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ"[26] ឬប្រឆាំងនឹង "សាលក្រមមានសម្អាងហេតុយ៉ាងពេញលេញ"[27] ដែលចេញនៅពេលក្រោយនោះទេ។

---

[20] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ៦ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៣ ដែលយោងទៅវិធាន ១០៧(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលយោងទៅវិធាន ១០៤(៤)(ក) ("សេចក្តីសម្រេចដែលមានអានុភាពបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី") និង វិធាន ១០៤(៤)(ឃ) ("សេចក្តីសម្រេចស្តីពីការជ្រៀតជ្រែកចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលរបស់អង្គជំនុំជម្រះ តាមវិធាន ៣៥(៦)"។

[21] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១០។

[22] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១១, ១៧ និង ២២។

[23] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១១, ៣៧។

[24] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥-១៧។

[25] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥ (យើងខ្ញុំជាអ្នកគូសបន្ទាត់ពីក្រោម)។

[26] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១១ និងកថាខណ្ឌ ២២។

[27] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ២២។

១៩. នៅក្នុងវាក្យស័ព្ទច្បាប់ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តីត្រូវបានកំណត់និយមន័យថាជា "ផ្នែកចុងបញ្ចប់នៃ *សាលក្រម* ដែលរួមមានសេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រម និង *"អាជ្ញាអស់ជំនុំ"*[28] ភ្ជាប់ជាមួយផង។ ដូច្នេះ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តី គឺពិតជា "សាលក្រមផ្ទាល់តែម្តង" ដូចមានចែងក្នុងវិធាន ១០១(១)(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយផ្នែកសម្រេចសេចក្តីនេះបង្កើតអានុភាពដែលផ្សារភ្ជាប់ទៅនឹងសាលក្រម។

២០. ដោយហេតុថាផ្នែកសម្រេចសេចក្តីគ្របដណ្តប់ទៅលើអាជ្ញាអស់ជំនុំ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០១ អង្គបុរេជំនុំជម្រះបានរំឭកថា ចៅក្រមស៊ើបសួរបានច្រានចោលសំណុំរឿងភ្លាមៗបន្ទាប់ពីបាន ចេញផ្នែកសម្រេចសេចក្តីនៃដីកាដំណោះស្រាយរួចហើយ[29]។ ដោយហេតុថាផ្នែកសម្រេចសេចក្តី គ្របដណ្តប់ទៅលើអាជ្ញាអស់ជំនុំ នៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២ អង្គជំនុំជម្រះទទួលបណ្តឹងតាមរយៈ សាលក្រមនៃអង្គបុរេជំនុំជម្រះស្តីពីបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងដីកាដំណោះស្រាយ ដែលមានតែផ្នែក សម្រេចសេចក្តី[30]។

២១. ផ្នែកសម្រេចសេចក្តីដែលបានប្រកាស នៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ គ្របដណ្តប់ទៅលើអាជ្ញា អស់ជំនុំ។ ខុសពីដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទ[31] ផ្នែកសម្រេចសេចក្តីនេះមិនត្រូវបានចេញ ដើម្បីទុកជា ការជូនជាដំណឹងនោះឡើយ។

២២. ដោយប្រកាសផ្នែកសម្រេចសេចក្តីនៃសាលក្រម មានន័យថាអង្គជំនុំជម្រះបានចេញសាលក្រម របស់ខ្លួននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២។ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចលើពិរុទ្ធភាព ឬអពិរុទ្ធភាព របស់ជនជាប់ចោទ ចំពោះអង្គហេតុមួយផ្នែកដែលមានចែងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចបញ្ជូនរឿងទៅ

---

[28] វចនានុក្រមវាក្យស័ព្ទច្បាប់ ក្រោមការដឹកនាំរបស់លោក Rémy Cabrillac គ្រឹះស្ថានរៀបរៀង LexisNexis Litec បោះពុម្ព លើកទី៣ (ឆ្នាំ ២០០៨) ទំព័រ ១៩៩ (គូសបន្ទាត់ពីក្រោមក្នុងច្បាប់ដើម មានភ្ជាប់ក្នុងឧបសម្ព័ន្ធ)។

[29] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៥។

[30] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤៥១ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ២១។

[31] វិធាន ៩៨(១) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង៖ "នៅពេលដែលសាលក្រមមិនត្រូវបានប្រកាសក្នុងពេលសវនាការចុងក្រោយទេ ប្រធានអង្គជំនុំ ជម្រះត្រូវជូនដំណឹងដល់ភាគីអំពីការកំណត់កាលបរិច្ឆេទ ដើម្បីប្រកាសសាលក្រម"។ នៅក្នុងដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រកាស សាលក្រម ចេញ "អនុលោមតាមវិធាន ៩៨ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង" អង្គជំនុំជម្រះបាន "ជូនដំណឹង" ដល់ភាគីនានាអំពីកាលបរិច្ឆេទនៃ ការប្រកាសសាលក្រម ហើយអង្គជំនុំជម្រះនឹងជូនដំណឹងអំពីសម្អាងហេតុពេញលេញនៃសាលក្រមនេះ នៅក្នុងពេលវេលាមួយ សមស្រប (ដីកាកំណត់កាលបរិច្ឆេទប្រកាសសាលក្រមនៅក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ ចុះថ្ងៃទី២៦ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ ២០១៨ ឯកសារ **E462** ទំព័រ ២)។

ជំនុំជម្រះ ហើយបានផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទឲ្យជាប់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត។ ចិរវេលានៃបណ្តឹងសាទុក្ខចាប់ផ្តើមគិត កិច្ចដំណើការនីតិវិធីនៃអង្គជំនុំជម្រះត្រូវបានបិទបញ្ចប់ ហើយអង្គជំនុំជម្រះក៏ត្រូវដកខ្លួនចេញពីសំណុំរឿង។

២៣. ដូច្នេះ ឥឡូវនេះ វាដល់ពេលដែលអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលត្រូវចូលអន្តរាគមន៍ និងប្រកាសបណ្តឹងសាទុក្ខ ដែលតុលាការវាយតម្លៃថាជាបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម ឬបណ្តឹងភ្លាមៗប្រឆាំងនឹងសាលក្រមដែលមានអានុភាពបញ្ចប់កិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។ អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលក៏អាចជ្រើសរើសការអនុវត្តយុត្តាធិការជាប់មកជាមួយ ទោះបីមានអំណះអំណាងផ្ទុយពីសំណាក់សហព្រះរាជអាជ្ញាដែលយល់ថា "បច្ចុប្បន្ននេះ មិនមានកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីផ្ទាល់នៅចំពោះមុខ[អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល]"[32] យ៉ាងណាក៏ដោយ។ ពីព្រោះថា ថ្មីៗនេះ ស្ថានភាពបែបនោះមិនបានរារាំងអង្គបុរេជំនុំជម្រះមិនឲ្យអនុវត្តយុត្តាធិការជាប់ខ្លួន ក្នុងការសម្រេចលើសំណើសុំដែលបានដាក់ជូននៅក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/២ នោះឡើយ[33]។

២៤. ដើម្បីបិទបាំងឱ្យបានប្រសើរនូវអំណាចអន្តរាគមន៍ជាក់ស្តែងរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល សហព្រះរាជអាជ្ញាបានផ្តល់ជូនអង្គជំនុំជម្រះនូវអំណាចប្រឌិតមួយចំនួន។

២. ការផ្តល់អំណាចប្រឌិតដល់អង្គជំនុំជម្រះ

២៥. សហព្រះរាជអាជ្ញាបានផ្តល់ជូនអង្គជំនុំជម្រះនូវអំណាចប្រឌិតមួយចំនួនដែលខ្លួនគ្មាន គឺ (ក) អំណាចក្នុងការយកលំនាំតាមតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ នូវទម្រង់ការនៃសាលក្រម (ខ)

---

[32] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១៣។

[33] សេចក្តីសម្រេចលើសំណើបន្ទាន់របស់ អោ អាន សុំការកោសលុប និងការចាត់វិធានការបណ្តោះអាសន្ន ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **D360/3** កថាខណ្ឌ ៦៖ "អង្គបុរេជំនុំជម្រះសូមរម្លឹកថា ការិយាល័យសហចៅក្រមស៊ើបអង្កេត*បំពេញតួនាទីរបស់ខ្លួនចប់សព្វគ្រប់ហើយ* ពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចស៊ើបសួរក្នុងសំណុំរឿង ០០៤/០២ ចាប់តាំងពីពេលចេញដីកាដំណោះស្រាយមកម្ល៉េះ។ ទោះបីជាអង្គបុរេជំនុំជម្រះបានទទួលសំណើសុំបច្ចុប្បន្ននេះក៏ដោយ ក៏ការិយាល័យតុលាការផ្សេងទៀតពុំបានទទួលសំណុំរឿងនេះជាផ្លូវការនៅឡើយទេ (...) ដោយហេតុថាបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ពុំទាន់ឃើញបានដាក់មកនៅឡើយ។ (...) អង្គបុរេជំនុំជម្រះយល់ឃើញថាវាមានលក្ខណៈសមស្រប ក្នុងការអនុវត្តយុត្តាធិការដែលខ្លួនទទួលបាន ក្នុងនាមជាអង្គជំនុំជម្រះទទួលបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍នៅដំណាក់កាលមុនអង្គសេចក្តី និងនៅពេលពុំមានសេចក្តីសម្រេចជាក់លាក់ណាមួយសម្រេចលើសំណើសុំនេះដើម្បីផលប្រយោជន៍នៃយុត្តិធម៌"។

អំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការវាំលោភបំពានលើវិធាននៃផ្ទៃក្នុង (គ) អំណាចក្នុងការកំណត់ថិរវេលានៃបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រមរបស់ខ្លួន។

ក. <u>អំណាចក្នុងការយកលំនាំតាមតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ</u>

២៦. សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសឡើយ បើពិនិត្យមើលការអនុវត្តរបស់អង្គជំនុំជម្រះនៃ អ.វ.ត.ក ក្នុងការចេញ ផ្នែកសម្រេចសេចក្តីក្នុងដំណាក់កាលទីមួយ និងសំអាងហេតុក្នុងដំណាក់កាលទីពីរ "នៅពេលបោះពុម្ពផ្សាយសាលក្រម និងសេចក្តីសម្រេចរបស់ពួកគេ"[34]។ មេធាវីការពារក្តីបានពន្យល់យ៉ាងវែងថា ការអនុវត្តបែបនេះមិនត្រូវបានអនុញ្ញាតក្នុងសាលក្រមឡើយ (ដែលលើកឡើងពីពិរុទ្ធភាពនៃជនជាប់ចោទ)[35] ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាគ្មានសមត្ថភាពក្នុងការរកឱ្យឃើញនូវការអនុវត្តបែបនេះមុនៗនៅ អ.វ.ត.ក ឡើយ។

២៧. ដូច្នេះ សហព្រះរាជអាជ្ញាក៏បានបន្ថែមថា មាត្រា ៣៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឱ្យអង្គជំនុំជម្រះយកលំនាំតាមតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ដែលបានអនុញ្ញាតយ៉ាងជាក់ច្បាស់ពីការអនុវត្តនោះនៅក្នុងសាលក្រម[36]។

២៨. ក៏ប៉ុន្តែ មាត្រា ៣៣ ថ្មី នៃច្បាប់ស្តីពី អ.វ.ត.ក ចែងថា ៖

"អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញរបស់សាលាដំបូងត្រូវប្រព្រឹត្តទៅ<u>**ឱ្យបានត្រឹមត្រូវ**</u> និងឆាប់រហ័សទៅ<u>**តាមនីតិវិធីជាធរមាន**</u> ដោយមានការគោរពយ៉ាងពេញលេញនូវសិទ្ធិរបស់ជនត្រូវចោទ និងមានការការពារឱ្យបានត្រឹមត្រូវចំពោះជនរងគ្រោះ និងសាក្សី។ ប្រសិនបើនីតិវិធី ដែលមានស្រាប់ពុំបានចែងពីករណីពិសេសមួយ ឬប្រសិនបើមានភាពមិនច្បាស់លាស់ក្នុងការបកស្រាយ ឬអនុវត្តនីតិវិធីនោះ ឬប្រសិនបើមានបញ្ហាទាក់ទងទៅនឹងភាពសមស្របនៃនីតិវិធីទាំងនេះជាមួយបទដ្ឋានអន្តរជាតិ គេអាចស្វែងរកការណែនាំក្នុងបទដ្ឋាននីតិវិធីដែលបានបង្កើតឡើងក្នុងកម្រិតអន្តរជាតិ។ អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញរបស់សាលាដំបូងត្រូវអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់ខ្លួន សមស្របតាមបទដ្ឋានយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ

---

[34] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១៦។

[35] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៣៩-៥០។

[36] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១៦។

<u>ភាពត្រឹមត្រូវនឹងដំណើរការសមស្របនៃច្បាប់</u> ដូចដែលបានចែងក្នុងមាត្រា ១៤ និង ១៥ នៃ អនុសញ្ញាអន្តរជាតិឆ្នាំ១៩៦៦ ស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងនយោបាយ" (យើងខ្ញុំជាអ្នកគូសបន្ទាត់)។

២៩. ក្នុងករណីនេះ វិធានផ្ទៃក្នុង "ដែលមានកម្មវត្ថុក្នុងការសំយោគលើដំណើរការនីតិវិធីកម្ពុជាសម្រាប់អនុវត្តក្នុងរឿងក្តីនៅ អ.វ.ត.ក"[37] បានលើកឡើងយ៉ាងច្បាស់លាស់ពីបញ្ហាទម្រង់ការនៃសាលក្រម និងចំណុចចាប់ផ្តើមនៃថិរវេលាបណ្តឹងសាទុក្ខ៖ សាលក្រមត្រូវមានសំអាងហេតុ ហើយត្រូវដាក់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរនៅថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម ដែលជាចំណុចចាប់ផ្តើមនៃថិរវេលាបណ្តឹងសាទុក្ខ[38]។ មិនមានភាពស្រពិចស្រពិលសោះឡើយនៅក្នុងការបកស្រាយបទបញ្ញត្តិ ឬក្នុងការអនុវត្តបទបញ្ញាណាមួយក្នុងច្បាប់កម្ពុជា ហើយភាពស្របគ្នារវាងច្បាប់កម្ពុជា និងបទដ្ឋានអន្តរជាតិ មិនចោទជាបញ្ហាឡើយ។ ផ្ទុយទៅវិញ ដំណើរការនីតិវិធីជាធរមានស្តីពីទម្រង់ការនៃសាលក្រម ត្រូវអនុលោមទៅតាមមាត្រា ១៤ នៃកតិកាសញ្ញាអន្តរជាតិស្តីពីសិទ្ធិពលរដ្ឋ និងសិទ្ធិនយោបាយ ហើយជាក់លាក់ជាងនោះទៀត គឺកថាខណ្ឌ ១ និងកថាខណ្ឌ ៥[39]។

៣០. ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះមិនមានអំណាចណាមួយក្នុងការយកតាមលំនាំតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិចំពោះទម្រង់ការនៃសាលក្រមឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះមិនត្រូវបានចងភ្ជាប់ដោយវិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភ័ស្តុតាងរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិទាំងនោះទេ តែដោយវិធានផ្ទៃក្នុងនៃ អ.វ.ត.ក ។ លោក ខៀវ សំផន ទទួលបានការវិនិច្ឆ័យទោសនៅប្រទេសកម្ពុជា ចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក មិនមែនចំពោះមុខតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិនោះឡើយ។ អនុលោមតាមគោលការណ៍ភាពអាចប្រមើលមើលបាន និងគោលការណ៍សច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ លោកមានសិទ្ធិរង់ចាំឲ្យច្បាប់នៃ អ.វ.ត.ក ត្រូវយកមកអនុវត្តចំពោះរូបលោក ហើយមានតែច្បាប់នោះមួយគត់ដែលអាចអនុវត្តលើរូបលោកបាន។

៣១. ពេល អ.វ.ត.ក អនុម័តវិធានផ្ទៃក្នុង នៅថ្ងៃទី១២ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៧ តុលាការនេះបានជ្រើសរើសការមិនយកលំនាំតាមបទបញ្ញត្តិ ដែលអនុម័តដោយតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ តាំងពីឆ្នាំ១៩៩៥ ទាក់ទិននឹងទម្រង់ការនៃសាលក្រម[40]។ ផ្ទុយទៅវិញ អ.វ.ត.ក បានជ្រើសរើសយកការបង្ខំឲ្យអង្គ

---

[37] វិធានផ្ទៃក្នុង បុព្វកថា ទំព័រ ៨ ត្រង់ពាក្យ "ដោយហេតុថា" ចុងក្រោយ។

[38] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥-៧ និងកថាខណ្ឌ ១៥-១៦។

[39] វិធាន ១៤(១)៖ "គ្រប់សាលក្រមទាំងអស់ត្រូវតែប្រកាសនៅពេលសវនាការជាសាធារណៈ" វិធាន ១៤(៥) ស្តីពីបណ្តឹងសាទុក្ខ បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៨-៥៩។

[40] <u>វិធានស្តីពីនីតិវិធី និងភ័ស្តុតាង នៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់អតីតប្រទេសយូហ្គោស្លាវី</u> វិធាន ៩៨ ស្ទួនពីរ (ក) និង

ជំនុំជម្រះចេញសាលក្រម ដោយមានសំអាងហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ "យ៉ាងយូរ" នៅថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម។

៣២. នៅពេលដែល អ.វ.ត.ក បានកែប្រែវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ខ្លួន នៅថ្ងៃទី០៣ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១១ ដើម្បីអនុញ្ញាតឲ្យតុលាការកំពូលដាក់សំអាងហេតុពេញលេញនៅពេលក្រោយ ក្នុងករណីមានសេចក្ដីសម្រេចលើបណ្ដឹងសាទុក្ខភ្លាមៗ[41] អ.វ.ត.ក ក៏បានសម្រេចមិនអនុញ្ញាតឲ្យអង្គជំនុំជម្រះធ្វើបែបនោះក្នុងការចេញសាលក្រមឡើយ។

៣៣. រហូតដល់ថ្ងៃនេះ អ.វ.ត.ក បានសម្រេចបង្ខំឲ្យអង្គជំនុំជម្រះចេញសាលក្រម ដោយមានសំអាងហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ "យ៉ាងយូរបំផុត" នៅថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម និងសម្រេចគិតថិរវេលាបណ្ដឹងសាទុក្ខចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម។ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវអនុវត្តដោយអនុលោមទៅតាមជម្រើសនោះ ហើយបើយោងជាថ្មីទៅនឹងស្មារតីនៃមាត្រា ៣៣ ថ្មី នៃច្បាប់បង្កើត អ.វ.ត.ក ដែលបានស្រង់សម្ដីខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវអនុវត្ត "ស្របតាមនីតិវិធីជាធរមាន" និង "ដោយគោរពទម្រង់ការធម្មតា"។ ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អង្គជំនុំជម្រះមិនមានជម្រើសអ្វីផ្សេងសោះឡើយក្នុងកិច្ចការនេះ។

ខ. <u>អំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិក្នុងការរំលោភលើវិធានផ្ទៃក្នុង</u>

៣៤. តបទៅនឹងមេធាវីការពារក្ដី ដែលលើកឡើងពីកំហុសអង្គច្បាប់ដែលនាំឲ្យសាលក្រមមោឃៈ និងព្យសនកម្មដែលទទួលរងដោយសារតែកំហុសនេះ[42] សហព្រះរាជអាជ្ញាឆ្លើយថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានប្រព្រឹត្តកំហុសដែលស្ដែងចេញពីការប្រើឆន្ទានុសិទ្ធិ ដែលនាំឲ្យមានការប៉ះពាល់ដល់សិទ្ធិរបស់ម្ចាស់បណ្ដឹងសាទុក្ខនោះទេ។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបាន

(គ) ដែលត្រូវបានដាក់បញ្ចូលជាមាត្រា ៨៨(ក) និង (គ) ក្នុងសំណៅកែប្រែ ចុះថ្ងៃទី៣០ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៩៥, <u>វិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភ័ស្តុតាង នៃតុលាការឧក្រិដ្ឋកម្មអន្តរជាតិសម្រាប់ប្រទេសរ្វ៉ាន់ដា</u> វិធាន ៨៨(ក) និង (គ) មានវត្តមានតាំងពីកំណែលើកទី ១ ចុះថ្ងៃទី២៩ ខែមិថុនា ឆ្នាំ១៩៩៥, <u>វិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភ័ស្តុតាង នៃតុលាការពិសេសសម្រាប់ប្រទេសលីបង់</u> វិធាន ១៦៨(ក) និង (ខ) មានវត្តមានតាំងពីកំណែ ចុះថ្ងៃទី០៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០០៩, <u>វិធានស្ដីពីនីតិវិធី និងភ័ស្តុតាង នៃយន្តការសម្រាប់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ</u> វិធាន ១២២(ក) និង (គ) មានវត្តមានតាំងពីកំណែលើកទី ១ ចុះថ្ងៃទី០៨ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០១២។

[41] បណ្ដឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤០ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១៦។

[42] បណ្ដឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៤, ៣៣, ៥៤, ៥៥-៦៨។

"កត់សម្គាល់ថា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ជាញឹកញាប់ បានរីករាយនឹងឆន្ទានុសិទ្ធិទាក់ទងនឹងបញ្ហានីតិវិធីនានា" និងបានកំណត់យកវិធីសាស្ត្រប្រកបដោយភាពប្រយ័ត្នប្រយែងលើបញ្ហានេះ[43]។

៣៥. ពិតមែនតែ "ជាញឹកញាប់" បញ្ហានីតិវិធីស្ថិតក្រោមអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ប៉ុន្តែ វាមិនមែនគ្រប់ករណីទាំងអស់នោះទេ ហើយប្រាកដណាស់ វាមិនមែនជាករណីពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់ការនៃសាលក្រមនោះឡើយ។

៣៦. ការអនុវត្តអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិ សន្មតជាមុនអំពីលទ្ធភាពក្នុងការធ្វើជម្រើសអ្វីមួយ។ ខុសពីអ្នកតាក់តែងវិធាននីតិវិធី និងភ័ស្តុតាងរបស់តុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ អ្នកតាក់តែងវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក មិនបានទុកឆន្ទានុសិទ្ធិជូនអង្គជំនុំជម្រះ ដើម្បីជ្រើសរើសកិច្ចដំណើរការនីតិវិធីផ្សេងគ្នាសម្រាប់ចេញសាលក្រមឡើយ។

៣៧. ម្យ៉ាងវិញទៀត និងទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ អំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិមិនមែនគ្មានដែនកំណត់នោះទេ ហើយមិនមែនមានន័យថា ចៅក្រមមានសិទ្ធិរំលោភលើវិធានជាធរមានស្រេចតែនឹងចិត្ត និងធ្វើអ្វីតាមទំនើងចិត្តនោះឡើយ។

៣៨. ដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងជាក់ស្តែងអំពីគោលការណ៍គតិយុត្តិជាមូលដ្ឋានទាំងនេះ យើងគ្រាន់តែអានសេចក្តីដកស្រង់ចេញពីយុត្តិសាស្ត្ររបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាលើកយកមកធ្វើជាសំអាង៖

"**យោងតាមខ្លឹមសារនៃវិធាន ៣៥(១) និងវិធាន ៣៥(២)** នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចៅក្រម និងអង្គជំនុំជម្រះមាន**ឆន្ទានុសិទ្ធិសម្រេច**ថា តើមធ្យោបាយផ្នែកនីតិវិធីអ្វីដែលត្រូវអនុវត្តដើម្បីប្រឆាំងនឹងអំពើនៃការជ្រៀតជ្រែក *ដែលបញ្ជាក់ដំបូង* ចូលក្នុងកិច្ចការរដ្ឋបាលតុលាការ ហើយពួកគេ**មានសិទ្ធិសម្រេច**នៅក្នុងដែនកំណត់នៃឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួនថា តើត្រូវចាត់វិធានការនីតិវិធីណាមួយ ឬអត់ ទោះបីជាក្នុងករណីដែលពួកគាត់អាចជឿថាការជ្រៀតជ្រែកបានកើតឡើងមែននោះ" (យើងខ្ញុំជាអ្នកដាក់អក្សរដិត)

[43] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១៩។

"ក៏អង្គជំនុំជម្រះនឹងនៅតែស្ថិត**នៅក្នុងដែនកំណត់នៃឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់ខ្លួន** ក្នុងការបដិសេធមិនធ្វើការស៊ើបអង្កេតបែបនោះឡើយ"[44] (យើងខ្ញុំជាអ្នកដាក់អក្សរដិត)។

៣៩. នៅក្នុងករណីនេះ យោងតាមខ្លឹមសារនៃបទប្បញ្ញត្តិនៃវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គជំនុំជម្រះពុំមានអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិអ្វីទេ ពាក់ព័ន្ធនឹងទម្រង់ការ និងការប្រកាសសាលក្រម។ ម្យ៉ាងវិញទៀត អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលបានយល់ច្បាស់ពីចំណុចនេះ ដោយបានរម្លឹកថា យោងតាមក្របខ័ណ្ឌគតិយុត្តិរបស់ អ.វ.ត.ក ខុសពីសេចក្តីសម្រេចផ្សេងទៀត សាលក្រមត្រូវតែចេញជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ បើពុំនោះសោតទេ ត្រូវទុកជាមោឃៈ[45]។ អាស្រ័យហេតុនេះ ដោយសារតែបានរំលោភលើវិធានផ្ទៃក្នុង អង្គជំនុំជម្រះបានប្រព្រឹត្តកំហុសអង្គច្បាប់ដែលនាំឱ្យសាលក្រមមោឃៈ។

គ. <u>អំណាចក្នុងការកំណត់ពេលវេលាធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខ</u>

៤០. ផ្ទុយពីការអះអាងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា អង្គជំនុំជម្រះពុំមានអំណាចវេទមន្ត ដើម្បីកំណត់ពេលវេលាធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម (ឬប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចផ្សេងទៀត) របស់ខ្លួនឡើយ។

៤១. សហព្រះរាជអាជ្ញាលើកឡើងថា ខៀវ សំផន "មិនអើពើ" នឹងការថ្លែង "យ៉ាងច្បាស់លាស់" របស់អង្គជំនុំជម្រះក្រោយពេលប្រកាសសាលក្រម ស្តីពីរយៈពេលកំណត់សម្រាប់ការដាក់បណ្តឹងសាទុក្ខដែលនឹងត្រូវចាប់ផ្តើមរាប់ក្រោយពីការជូនដំណឹងអំពីសាលក្រមដែលមានសំអាងហេតុពេញលេញជាពីរភាសាការងាររបស់ភាគី[46]។ សហព្រះរាជអាជ្ញាអះអាងថា អង្គជំនុំជម្រះធ្វើបែបនេះ ដោយអនុវត្តវិធាន ១០១(៦)(ឈ) វិធាន ១០៧(៤) វិធាន ៣៩(១) និងវិធាន ៣៩(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង[47]។

---

[44] ចម្លើយតប កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៥៥ (នៃកថាខណ្ឌ ១៩) យោងដល់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ដែលដកស្រង់សេចក្តីសម្រេចលើ "បណ្តឹងសាទុក្ខភ្លាមៗរបស់ នួន ជា ប្រឆាំងនឹងសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង ស្តីពីសំណើសុំឱ្យមានចំណាត់ការជាបន្ទាន់ តាមវិធាន ៣៥" ចុះថ្ងៃទី២៥ ខែមីនា ឆ្នាំ២០១៣ ឯកសារ **E189/3/1/8** កថាខណ្ឌ ២១ និងកថាខណ្ឌ ២៦។

[45] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៦ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៣៣។

[46] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ២២ និងកថាខណ្ឌ ៥។

[47] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ២២ និងកំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៥៨-៦០។

៤២. ជាដំបូង មេធាវីការពារក្ដីពុំបានព្រងើយកន្តើយសោះឡើយ ផ្ទុយទៅវិញ មេធាវីការពារក្ដីបានពន្យល់យ៉ាងវែង នៅក្នុងបណ្ដឹងសាទុក្ខរបស់ខ្លួនថា "ការបញ្ជាក់" នេះ របស់អង្គជំនុំជម្រះ ដែលបានលើកឡើងតែវិធាន ១០៧(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងមាត្រា ៨.៥ នៃសេចក្ដីណែនាំអនុវត្តស្ដីពីការដាក់ឯកសារ គឺមិនត្រឹមត្រូវ[48]។

៤៣. បន្ទាប់មក ការយោងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា លើវិធាន ១០១(៦)(ឈ) វិធាន ៣៩(១) និងវិធាន ៣៩(៤) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ធ្វើឲ្យមានភាពច្របូកច្របល់។ ការយោងនោះមានន័យថា តាមសហព្រះរាជអាជ្ញា អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង "ត្រូវតែបញ្ចូលនូវសេចក្ដីថ្លែង" អំពីពេលវេលាកំណត់សម្រាប់ប្ដឹងសាទុក្ខ ហើយអង្គជំនុំជម្រះក៏អាចកំណត់ និងពន្យារពេលវេលាកំណត់ សម្រាប់ធ្វើបណ្ដឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងសាលក្រម។[49]

៤៤. ក៏ប៉ុន្តែ វិធាន ១០១(៦)(ឈ) ចែងថា "សាលក្រមត្រូវមានចុះសេចក្ដីដូចខាងក្រោម៖ (...) ឈ-សិទ្ធិប្ដឹងសាទុក្ខរបស់ភាគី និងលក្ខខណ្ឌ និងពេលវេលាកំណត់សម្រាប់ប្ដឹងសាទុក្ខ" នៅចុងក្រោយនៃបញ្ជីនៃសេចក្ដីផ្សេងទៀត ដូចជា កាលបរិច្ឆេទនៃសវនាការ កាលបរិច្ឆេទនៃការប្រកាសសាលក្រម ឈ្មោះរបស់ចៅក្រមដែលជំនុំជម្រះ ឈ្មោះរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ឈ្មោះរបស់ក្រឡាបញ្ជី ឈ្មោះរបស់ជនជាប់ចោទ ឈ្មោះរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី និងឈ្មោះរបស់មេធាវី (វិធាន ១០១(៦)(ក)-(ឈ))។ គ្មានសេចក្ដីណាមួយបង្កប់នូវអំណាចឆន្ទានុសិទ្ធិរបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងឡើយ។ ការបញ្ជាក់អំពីផ្លូវឧបាស្រ័យ ក៏ដូចជាកាលបរិច្ឆេទ និងឈ្មោះ មានគោលដៅតែមួយគត់ គឺដើម្បីរម្លឹកអំពីអត្ថិភាពនៃសិទ្ធិប្ដឹងសាទុក្ខ (និងការពន្លាតសច្ចធារណ៍និរទោសរហូតដល់ពេលសាលក្រមចូលជាស្ថាពរ)។

៤៥. ក្នុងសាលក្រមសំណុំរឿង ០០២/០១ (ដែលបានប្រកាស និងចេញជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ នៅក្នុងថ្ងៃតែមួយ) អង្គជំនុំជម្រះបានចង្អុលបង្ហាញថា៖ "សាលក្រមនេះបើកផ្លូវឲ្យភាគីប្ដឹងសាទុក្ខ តាមការកំណត់នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក"។[50] ក្នុងសំណុំរឿង ០០២/០២ អង្គជំនុំជម្រះបានបញ្ជាក់ថា៖ "សាលក្រមនេះប្រកាសជាសាធារណៈ នៅក្នុងសាលសវនាការធំ នៃ អ.វ.ត.ក នៅថ្ងៃទី១៦

[48] បណ្ដឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៣-២០។

[49] ចម្លើយតប កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ៥៨ និង ៦០ (នៃកថាខណ្ឌ ២២)។

[50] សាលក្រម សំណុំរឿង ០០២/០១ ចុះថ្ងៃទី០៧ ខែសីហា ឆ្នាំ២០១៤ ឯកសារ **E313** ទំព័រ ៩៨០។

ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ហើយបើកផ្លូវឲ្យភាគីប្តឹងសាទុក្ខ តាមការកំណត់នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក"។[51] បន្ទាប់មក អង្គជំនុំជម្រះបានផ្តល់ "ការបំភ្លឺ" ឬ "ការបញ្ជាក់" មិនត្រឹមត្រូវ លើពេលចាប់ផ្តើមគិតកាលកំណត់ធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខ។[52] ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះមិនចង់កំណត់ ឬពន្យារកាលកំណត់ធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខទេ គឺគ្រាន់តែរម្លឹកថា សាលក្រមបើកផ្លូវឲ្យភាគីប្តឹងសាទុក្ខ តាមការកំណត់នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងចង់ផ្តល់ការបំភ្លឺ ឬការបញ្ជាក់លើពេលចាប់ផ្តើមកាលកំណត់ធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខ ដោយអានវិធានផ្ទៃក្នុងច្រឡំ។ ការមិនលើកឡើងអំពីវិធាន ៣៩ បង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះមិនចង់ច្បាមយកអំណាចដែលខ្លួនមិនមានឡើយ។

៤៦. ថ្វីត្បិតតែវិធាន ៣៩ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង អនុញ្ញាតឲ្យចៅក្រមកំណត់ ឬពន្យារពេលវេលា ក៏ដោយ ក៏វិធាននេះមិនអនុញ្ញាតឲ្យចៅក្រមកំណត់ ឬពន្យារពេលវេលាបានឡើយ ប្រសិនបើពួកគាត់ទាំងនោះគ្មានសមត្ថកិច្ចក្នុងការធ្វើបែបនេះ។ ច្បាស់ណាស់ វិធាននេះមិនអនុញ្ញាតឲ្យចៅក្រមសម្រេចក្រៅពីក្របខណ្ឌនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី ដែលពួកគាត់បានទទួលបណ្តឹងឡើយ។

៤៧. អង្គជំនុំជម្រះចាត់ការលើនីតិវិធីនៅជាន់ដំបូង ហើយទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ ខ្លួនមិនអាចចាត់ការលើនីតិវិធីប្តឹងសាទុក្ខបានឡើយ គឺមានតែអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមួយគត់ទើបមានយុត្តាធិការ។ ដូចគ្នាផងដែរ នៅដំណាក់កាលស៊ើបសួរ មានតែអង្គបុរេជំនុំជម្រះមួយគត់ទើបអាចធ្វើអន្តរាគមន៍បាន ពាក់ព័ន្ធនឹងកាលកំណត់ធ្វើបណ្តឹងឧទ្ធរណ៍ គឺមិនមែនចៅក្រមស៊ើបអង្កេតទេ។

៤៨. ក្នុងរឿងក្តីនេះ សាលក្រមបើកផ្លូវឲ្យភាគីប្តឹងសាទុក្ខ តាមការកំណត់នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ពោលគឺ ក្នុងរយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ គិតចាប់ពីថ្ងៃប្រកាសសាលក្រម[53]។ ដូចការអះអាងខុសរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ក្នុងកថាខណ្ឌដែលខ្លួនផ្តល់ជូនអង្គជំនុំជម្រះនូវអំណាចក្នុងការកំណត់ ឬពន្យាររយៈពេលធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខ បើលោក ខៀវ សំផន ចង់ពន្យារពេល គាត់អាចស្នើសុំទៅអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល អនុលោមតាមវិធាន ៣៩។[54]

---

[51] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **E1/529.1** ម៉ោង ១១ និង ៣៨ នាទី (ឃ្លានេះមានតែនៅក្នុងប្រតិចារឹកជាភាសាខ្មែរ និងអង់គ្លេសប៉ុណ្ណោះ មិនមានជាភាសាបារាំងទេ)។

[52] ប្រតិចារឹក ថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ ឯកសារ **E1/529.1** ម៉ោង ១១ និង ៣៨ នាទី (ទំព័រ ៥៧ ជាភាសាអង់គ្លេស ទំព័រ ៦៨ ជាភាសាបារាំង)។

[53] បណ្តឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ១៥-១៦។

[54] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ២២។

៤៩. ប្រហែលជាមិនអត់ប្រយោជន៍ទេដែលមករម្លឹកថា សហព្រះរាជអាជ្ញាមិនមែនល្ងីល្ងើនោះទេ។ មេធាវីការពារក្ដីក៏មិនល្ងីល្ងើដូចគ្នាដែរ។ ប្រសិនបើមេធាវីការពារក្ដីគោរពយ៉ាងងងឹតងងល់តាមការបញ្ជាក់ខុសរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ហើយរង់ចាំរហូតដល់ពេលជូនដំណឹងអំពីសំអាងហេតុជាលាយលក្ខណ៍អក្សរជាភាសាខ្មែរ និងបារាំង ទើបធ្វើបណ្ដឹងសាទុក្ខនោះ សហព្រះរាជអាជ្ញាច្បាស់ជានឹងលើកឡើងអំពីភាពមិនអាចទទួលយកបាននៃបណ្ដឹងសាទុក្ខ ដោយអះអាងយ៉ាងសមហេតុផលថា បណ្ដឹងសាទុក្ខត្រូវបានដាក់យឺតពេល។ មេធាវីការពារក្ដីពិតជាមិនប្រថុយប្រថាន ឬធ្វេសប្រហែសបែបនេះឡើយ។[55]

៥០. មេធាវីការពារក្ដីក៏មានករណីយកិច្ចលាតត្រដាងអំពីព្យសនកម្មធ្ងន់ធ្ងរដែលលោក ខៀវ សំផន បានទទួលរង ហើយសហព្រះរាជអាជ្ញាព្យាមយាមលាក់បាំង។

៣. ការប៉ុនប៉ងលាក់បាំងព្យសនកម្មរបស់លោក ខៀវ សំផន

៥១. បើជឿតាមសហព្រះរាជអាជ្ញា លោក ខៀវ សំផន មិនទទួលរងព្យសនកម្មអ្វីទេ ហើយគាត់ត្រូវអរគុណអង្គជំនុំជម្រះទៀតផង ចំពោះ "ការចេញសេចក្ដីសង្ខេបសាលក្រម មុនពេលដែលកាលបរិច្ឆេទសម្រាប់បណ្ដឹងសាទុក្ខចាប់ផ្ដើមរាប់" ពីព្រោះ "តាមរយៈការចេញសេចក្ដីសង្ខេបសាលក្រមមួយ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងបានផ្ដល់ដល់ ខៀវ សំផន នូវពេលវេលាកាន់តែច្រើនថែមទៀត ដើម្បីចាប់ផ្ដើមត្រៀមរៀបចំដំណាក់កាលបណ្ដឹងសាទុក្ខនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី"។[56]

៥២. លោក ខៀវ សំផន ចង់ដឹងអំពីក្បួន (សម្ងាត់) របស់សហព្រះរាជអាជ្ញា ដើម្បីស្វែងរកសារៈប្រយោជន៍នៃសេចក្ដីសង្ខេប ដែល (ខុសពីផ្នែកសម្រេចសេចក្ដី) ពុំមានអានុភាពអ្វីទេ។[57] សហព្រះរាជអាជ្ញាគេចវេសមិនព្រមពន្យល់ថា ហេតុអ្វីបានជាការដែលអង្គជំនុំជម្រះបាន "គូសបញ្ជាក់អំពី

[55] បណ្ដឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៥៣-៥៤។

[56] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ១ និងកថាខណ្ឌ ២២។

[57] បណ្ដឹងសាទុក្ខ កថាខណ្ឌ ៦១, ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ៣។

ចំណុចដែលបានរកឃើញសំខាន់ៗ"របស់អង្គជំនុំជម្រះ[58] អាចឲ្យលោក ខៀវ សំផន "ចាប់ផ្ដើមត្រៀមរៀបចំដំណាក់កាលបណ្ដឹងសាទុក្ខ"របស់គាត់[59] បាន។

៥៣. ទោះបីជាខិតខំស្វែងរកក្នុងសេចក្ដីសង្ខេបយ៉ាងណាក៏ដោយ ក៏មេធាវីការពារក្ដីរកមិនឃើញទាល់តែសោះថា តើអង្គជំនុំជម្រះផ្អែកលើមូលដ្ឋានអ្វី ដើម្បីឈានដល់ការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានលើអង្គហេតុ និងអង្គច្បាប់។ ដោយមិនអាចកំណត់បានថា តើអង្គជំនុំជម្រះឈានដល់ការធ្វើសេចក្ដីសន្និដ្ឋានបែបនេះតាមរបៀបណា មេធាវីការពារក្ដីអាចត្រឹមតែលេងល្បែងទាយប៉ុណ្ណោះ។ ទោះជាក្នុងករណីណាក៏ដោយ មេធាវីការពារក្ដីមិនអាចរកឃើញកំហុសអង្គច្បាប់ ឬកំហុសអង្គហេតុ ដែលខ្លួនអាចលើកឡើង ដោយមិនទាំងដឹងថាតើអង្គជំនុំជម្រះផ្អែកលើភ័ស្ដុតាង ឬច្បាប់ជាធរមានអ្វីផង។

៥៤. ដូច្នេះ លោក ខៀវ សំផន នឹងមិនអរគុណដល់អង្គជំនុំជម្រះ ចំពោះការចេញសេចក្ដីសង្ខេបនៃសាលក្រមនោះទេ។ លោក ខៀវ សំផន ក៏នឹងមិនអរគុណដល់អង្គជំនុំជម្រះ ចំពោះការរំលោភលើសិទ្ធិខាងនីតិវិធី សិទ្ធិទទួលបានតម្លាភាពនៃកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី សិទ្ធិទទួលបានសច្ចភាពផ្លូវច្បាប់ សិទ្ធិធ្វើបណ្ដឹងសាទុក្ខ និងសិទ្ធិទទួលបានការកាត់សេចក្ដីលើរឿងក្ដីរបស់ខ្លួន នោះដែរ។

៥៥. ទោះបីជាសហព្រះរាជអាជ្ញាចង់និយាយយ៉ាងម៉េចក៏ដោយ មេធាវីការពារក្ដីមិនមែនប្ដឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងទម្រង់ការនៃសាលក្រម ក៏ព្រោះតែខ្លួនរីករាយនឹងរិះគន់អង្គជំនុំជម្រះនោះទេ[60]។ មេធាវីការពារក្ដីបានប្ដឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងទម្រង់ការនៃសាលក្រម ក៏ព្រោះតែអង្គជំនុំជម្រះបានរំលោភលើច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក និងបានផ្ដន្ទាទោសលោក ខៀវ សំផន ជាសាធារណៈ ហើយធ្វើឲ្យគាត់គ្មានលទ្ធភាពប្ដឹងសាទុក្ខលើអង្គសេចក្ដីប្រឆាំងនឹងការផ្ដន្ទាទោសលើរូបគាត់ ពីព្រោះគាត់មានអាយុ ៨៧ឆ្នាំ ទៅហើយ ហើយគាត់អាចនឹងស្លាប់នៅថ្ងៃស្អែកក៏ថាបាន។ មេធាវីការពារក្ដីបានប្ដឹងសាទុក្ខប្រឆាំងនឹងទម្រង់ការនៃសាលក្រម ពីព្រោះទង្វើរបស់អង្គជំនុំជម្រះមានភាពធ្ងន់ធ្ងរណាស់។ ការប៉ុនប៉ងរបស់សហព្រះរាជអាជ្ញាក្នុងការបំភាន់ឲ្យគេជឿផ្ទុយពីនេះ រឹតតែបញ្ជាក់ថា អង្គជំនុំជម្រះពិតជាធ្វើខុសមែន។

---

[58] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ៣។

[59] ចម្លើយតប កថាខណ្ឌ ២២។

[60] សូមមើលខាងលើ កំណត់សម្គាល់ជើងទំព័រ ១១ (នៃកថាខណ្ឌ ៩)។

៥៦. ជារួម អ្វីដែលសហព្រះរាជអាជ្ញាបានអះអាង នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល និងប្រជាជនកម្ពុជា គឺមានន័យថា នៅ អ.វ.ត.ក អ្វីក៏អាចធ្វើទៅបានដែរ។ អង្គជំនុំជម្រះកាត់សេចក្តីលើឧក្រិដ្ឋកម្មដែលធ្ងន់ធ្ងរបំផុត ខ្លួនមានអំណាចគ្រប់យ៉ាង ហើយវាមិនសំខាន់ទេ បើខ្លួនអង្គុយលើវិធានច្បាប់របស់ អ.វ.ត.ក ដោយធ្វើតាមតែអំពើចិត្ត ខណៈដែលជនជាប់ចោទមិនអាចដឹងបានថាវិធានច្បាប់ណាមួយនឹងយកមកអនុវត្តចំពោះខ្លួន។

៥៧. ផ្ទុយទៅវិញ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានសន្មតថាជាតុលាការគំរូមួយ សម្រាប់សហគមន៍អន្តរជាតិ និយាយជារួម និងសម្រាប់ប្រទេសកម្ពុជា និយាយដោយឡែក។ ម្ចាស់ជំនួយមិនមែនចំណាយប្រាក់រាប់លានដុល្លារ ដើម្បីឱ្យ អ.វ.ត.ក ធ្វើជាគំរូនៃភាពតាមទំនើងចិត្តនោះឡើយ។ អ្នកបង្កើត អ.វ.ត.ក បានជ្រើសយកការកំណត់វិធានច្បាស់លាស់អំពីទម្រង់ការនៃសាលក្រម និងកាលកំណត់ធ្វើបណ្តឹងសាទុក្ខ។ វិធានទាំងនេះខុសពីវិធានជាធរមាន នៅតុលាការព្រហ្មទណ្ឌអន្តរជាតិ ពីព្រោះវាកើតចេញពីប្រព័ន្ធច្បាប់ខុសគ្នា និងក៏ប្រហែលជាដោយសារតែវ័យចាស់ជរារបស់ជនដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ និងជំនុំជម្រះ នៅ អ.វ.ត.ក រយៈពេល ៤០ ឆ្នាំ ក្រោយអង្គហេតុ។ វិធានទាំងនេះប្រហែលជាត្រូវបានកំណត់ តាមរបៀបមួយ ដើម្បីផ្តល់ជាគំរូល្អដល់តុលាការកម្ពុជា[61]។ ទោះជាយ៉ាងណាក៏ដោយ វិធានទាំងនេះជាវិធានធរមានតែមួយគត់សម្រាប់លោក ខៀវ សំផន ហើយអង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែគោរពតាម។

៥៨. **<u>អាស្រ័យហេតុនេះ</u>** មេធាវីការពារក្តីស្នើសុំអង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូលមេត្តា៖

- **សម្រេច**ជាបន្ទាន់
- **ប្រកាស**ទទួលយកបណ្តឹងសាទុក្ខ
- **ធ្វើមោឃភាព**សាលក្រម ដែលបានប្រកាសនៅថ្ងៃទី១៦ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨

[61] "អ.វ.ត.ក ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅប្រទេសកម្ពុជា ដើម្បីបង្កើនសមត្ថភាពរបស់តុលាការជាតិ ដែលមានកម្រិតទាប នៅក្នុងការរស់រវែងឯករាជ្យភាពលើសកលលោក និងត្រូវគេល្បីថា ចេញសាលក្រមសង្ខេប ដោយគ្មានសំអាងហេតុ"៖ ការជំនុំជម្រះក្តីមួយទៀត - ការពិនិត្យមើលឡើងវិញសំណុំរឿង ០០២/០២៖ ការជំនុំជម្រះក្តីលើកទីពីរលើ នួន ជា និង ខៀវ សំផន នៅ អ.វ.ត.ក ដោយ Caitlin McCaffrie និង Daniel Mattes សំណៅកែសម្រួល បោះពុម្ពផ្សាយថ្ងៃទី១៤ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០១៨ របាយការណ៍ជូនមជ្ឈមណ្ឌលសិទ្ធិមនុស្ស និងយុត្តិធម៌អន្តរជាតិ WSD Handa នៅសាកលវិទ្យាល័យ ស្ទែនហ្វ័ដ និងមជ្ឈមណ្ឌលបូព៌ា-បស្ចិម (https://krttrialmonitor.files.wordpress.com/2018/11/anothertrial_c00202report_mccaffriemattes_112018.pdf.)។

- **ទទួលស្គាល់**អសុពលភាពនៃសំអាងហេតុពេញលេញជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលនឹងចេញនាពេលខាងមុខ

បើមិនដូច្នេះទេ

- **លើកពេល**ចាប់ផ្តើមកាលកំណត់បណ្តឹងសាទុក្ខ ចាប់ពីពេលជូនដំណឹងអំពីសំអាងហេតុពេញលេញជាលាយលក្ខណ៍អក្សររបស់អង្គជំនុំជម្រះ ជាបីភាសាផ្លូវការរបស់ អ.វ.ត.ក ឬចាប់ពីពេលជូនដំណឹងអំពីសេចក្តីសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះតុលាការកំពូល ប្រសិនបើសេចក្តីសម្រេចនេះចេញនៅពេលក្រោយ។

	មេធាវី គង់ សំអុន មេធាវី Anta GUISSÉ	រាជធានីភ្នំពេញ ទីក្រុងប៉ារីស	